

FIȘA DISCIPLINEI*

1. Date despre program

1.1 Instituția de învățământ superior	Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu
1.2 Facultatea	Facultatea de Teologie
1.3 Departamentul	Departamentul de Teologie Ortodoxă
1.4 Domeniul de studii	Teologie
1.5 Ciclul de studii	Licență
1.6 Programul de studii/ Calificarea	Teologie Pastorală

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei	Artă Creștină		Cod: 38.01.F.04.I.031				
2.2 Titularul activităților de curs	Lect. Univ. Dr. Ioan Ovidiu Abrudan						
2.3 Titularul activităților de seminar	Lect. Univ. Dr. Ioan Ovidiu Abrudan						
2.4 Anul de studiu	II	2.5 Semestrul	2	2.6. Tipul de evaluare	E	2.7 Regimul disciplinei	O

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1 Număr de ore pe săptămână	3	3.2 din care curs	2	3.3 din care seminar/laborator	1
3.4 Total ore din Planul de învățământ	42	3.5 din care curs	28	3.6 din care seminar/laborator	14
Distribuția fondului de timp					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					15
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					18
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					25
Tutoriat: <i>numărul de ore de tutorat este inclus în numărul de ore al activităților enumerate mai sus.</i>					-
Examinări: <i>numărul de ore pentru pregătirea examenelor este inclus în numărul de ore al activităților enumerate mai sus.</i>					-
3.7. Total ore studiu individual					58
3.8. Total ore din planul de învățământ					42
3.9 Total ore pe semestru					100
3.10 Numărul de credite					4

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1 de curriculum	•
4.2 de competențe	•

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1 de desfășurare a cursului	<ul style="list-style-type: none"> • Participare activă • Lectura suportului de curs
5.2 de desfășurare a seminarului/laboratorului	<ul style="list-style-type: none"> • Lectura bibliografiei recomandate • Elaborarea și susținerea lucrărilor planificate • Participare activă

6. Competențe specifice acumulate

Competențe profesionale	<ul style="list-style-type: none"> • Cunoașterea istoriei artei creștine • Interpretarea simbolisticii arhitecturii bisericești • Cunoașterea iconografiei creștine
Competențe transversale	<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea capacității de comunicare • Cultivarea capacităților creative, încurajarea gândirii flexibile;

	<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea abilităților de cooperare și muncă în echipă; • Stimularea interesului pentru profesiunea pastorală; • Abordarea diversității ca resursă în Biserică și în mediul și social
--	---

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Cursul își propune să vină în sprijinul celor care studiază Teologia și cultura creștină, oferindu-le într-o formă succintă cunoștințele expuse în manualele de istoria și teoria artei, comunicându-le noțiunile de bază ale acestor discipline și ajutându-i să-și însușească termenii uni vocabular de specialitate, necesar în comentarea unor producții artistice (monumente de arhitectură religioasă, ansambluri decorative, icoane etc.)
7.2 Obiectivele specifice	Se anticipează că prin parcursul de studiu al disciplinei studenții vor fi capabili: <ul style="list-style-type: none"> • Să aprecieze corect relația dintre arhitectura bisericească și funcția liturgică a lăcașului de cult; • Să poată alcătui un program iconografic, în spiritul Tradiției creștine răsăritene; • Să promoveze formele artei bisericești tradiționale din spațiul spiritualității creștine românești • Să protejeze valorile autentice ale patrimoniului artistic bisericesc.

8. Conținuturi

8.1. Curs (unități de învățare)	Metode de predare	Nr. de ore
<p>1. ARTA ȘI ARHITECTURA CREȘTINĂ TIMPURIE (I) : DE LA ORIGINI ȘI PÂNĂ ÎN PERIOADA LUI CONSTANTIN CEL MARE</p> <p>1.1. Cripta – „martyrium”, a Sfântului Apostol Petru, a doua jumătate a veacului 2 (posibil anul 165), Colina Vaticanului, Roma</p> <p>1.2. Catacomba Sfântului Calixtus, Roma, secolul 2 și următoarele. Galerii cu <i>loculi</i>, <i>arcosolia</i> și <i>cubicula</i>.</p> <p>1.3. Picturile catacombelor, cu reprezentări ale „Bunului Păstor”, „istoria lui Iona”, figuri de oranți, etc. Catacomba Sfinților Petru și Marcelinus, Roma, începutul secolului 4.</p> <p>1.4. Sarcophagele creștine de la Santa Maria Antiqua, Roma, c. 270. Reprezentări figurative diverse, incluzând imaginea „Bunului Păstor”, „Istoria profetului Iona”, figuri de filozofi, etc.</p> <p>1.5. Sarcofagul lui Iunius Bassus, Roma, c. 359. Scene inspirate din Vechiul și Noul Testament.</p>	<p>Expunerea sistematică Conversația Explicația analiza materilalului ilustrativ</p>	2
<p>2.1. Arcul Triumfal al împăratului Constantin, Roma, 312-15. Reliefurile de pe fațadă.</p> <p>2.2. Case consacrate pentru celebrarea cultului creștin (<i>Domus ecclesiae</i>) în antichitatea târzie, Dura-Europos, Siria, c. 240, Încăperea închinată celebrărilor euharistice. Încăperea baptisteriului. Iconografia și stilul decorațiilor murale.</p> <p>2.3. Complexul arhitectural al „Sfântului Mormânt”, Ierusalim. Biserica de plan bazilical; martyrium-ul de plan central (<i>Anastasis Rotunda</i>), probabil între 325-350.</p> <p>2.4. Bazilica „Sfântului Ioan” din Lateran, Roma (în care se găsea <i>cathedra</i> episcopului Romei), începând c. 313.</p>	<p>Expunerea sistematică Conversația Explicația analiza materilalului ilustrativ</p>	2

<p>Evidențierea planului bazilical al bisericii care a servit drept catedrală a Romei (fapt valabil și în prezent).</p> <p>2.5. Vechea (prima) bazilică a „Sfântului Petru”, Vatican, Roma, începând de la c. 324-340. Martyrium (adaptat la forma unui edificiu de plan bazilical) dedicat Sfântului Petru, primul episcop al Romei.</p> <p>2.6. Chivotul – relicvariul de fildeș, descoperit la Pola, c. 400. Pe panoul frontal este figurat relicvariul cu moaștele Sfântului Apostol Petru, existent probabil în cripta din vechea bazilică a Sfântului Petru.</p>		
<p>ARTA ȘI ARHITECTURA CREȘTINĂ TIMPURIE (II) : Secolul cinci și începutul secolului șase.</p> <p>3.1. Santa Maria Maggiore, Roma, 432-40. Biserică de plan bazilical dedicată Sfintei Fecioare Maria.</p> <p>3.2. Mozaicurile de la Santa Maria Maggiore, Roma, 432-40 : Arcul triumfal: teme iconografice: Maica Domnului și scene din copilăria lui Iisus; scene din navă.</p> <p>3.3. Sant’Apollinare Nuovo, Ravenna, 504. Biserica de plan bazilical închinată la originea Mântuitorului Hristos.</p> <p>3.4. Mozaicurile de la Sant’Apollinare Nuovo, Ravenna, 504 : reprezentările din navă. Iconografia, tehnica, stilul.</p>	<p>Expunerea sistematică Conversația Explicația analiza materilalului ilustrativ</p>	<p>2</p>
<p>4. Arta ilustrării manuscriselor</p> <p>4.1.. Manuscrisul „Genezei” de la Viena, începutul secolului 6.</p> <p>4.2. Manuscrisul Evangheliarului „Rossanos”, începutul veacului 6.</p>	<p>Expunerea sistematică Conversația Explicația analiza materilalului ilustrativ</p>	<p>2</p>
<p>5. ARTA ȘI ARHITECTURA BIZANTINĂ TIMPURIE</p> <p>- în Occident</p> <p>5.1. San Vitale, Ravenna, construcția bisericii inițiată la 526 (în perioada când Ravenna se aflat sub guvernarea regatului ostrogot), finalizată și decorată la c. 547 (când orașul se afla sub autoritatea romano-bizantină a împăratului de la Constantinopol). Biserică de tip planimetric central. (Analiza edificiului sub aspectul planului se va face prin comparație cu Biserica constantinopolitană a „Sfinților Sergius și Bacchus”, înălțată la începutul veacului al 6-lea, și constituind foarte probabil sursa de inspirație pentru arhitecții de la San Vitale).</p> <p>5.2. Mozaicurile de la San Vitale, c. 547. Iconografia, tehnica, stilul.</p> <p>5.3. San Apollinare in Classe, Ravenna, c. 549, mozaicul absidal reprezentând scena „Schimbării la Față a Domnului”.</p>	<p>Expunerea sistematică Conversația Explicația analiza materilalului ilustrativ</p>	<p>2</p>
<p>- în Orient</p> <p>6.1. Biserica Mănăstirii „Sfânta Ecaterina”, Muntele Sinai, mozaicul absidal reprezentând scena „Schimbării la Față a Domnului”, 550-60.</p> <p>6.2. Imaginea pictată reprezentând-o pe Sfânta Fecioară Maria între Sfinții Gheorghe și Theodor, secolul 6-7, icoană de la</p>	<p>Expunerea sistematică Conversația Explicația analiza materilalului ilustrativ</p>	<p>2</p>

Mănăstirea „Sfânta Ecaterina”, Muntele Sinai.		
6.3. Biserica „Sfântul Dumitru” din Tessalonic (Salonic), sfârșitul secolului 5. Biserică de plan bazilical.		
7. Bazilici din epoca bizantină timpurie		
Bazilici din Orientul creștin	Expunerea sistematică	
7.1. . Bazilici din Asia Mică	Conversația	2
	Explicația	
	analiza	materilalului
	ilustrativ	
7.2. . Bazilici din Egipt		
8. Bazilici din Occidentul creștin	Expunerea sistematică	
8.1. Ravenna (<i>Sant' Apollinare in Classe; Santo Spirito; Sant' Apollinare Nuovo</i>)	Conversația	2
	Explicația	
	analiza	materilalului
	ilustrativ	
8.2. Roma (<i>San Giovanni di Porta Latina; San Lorenzo fuori le mura; Santa Agnese fuori le mura</i>)		
9. Bazilici boltite	Expunerea sistematică	
Mesopotamia septentrională; Asia Mică; Balcani.	Conversația	2
	Explicația	
	analiza	materilalului
	ilustrativ	
10. Bazilici cu cupola	Expunerea sistematică	
10.1. <i>Sfânta Irina</i> de la Constantinopol	Conversația	2
	Explicația	
	analiza	materilalului
	ilustrativ	
10.2. <i>Hagia Sophia</i> din Constantinopol, 532-37, cu intervenții ulterioare. Arhitecții Anthemius din Tralles și Isidor din Milet. Bazilică cu cupolă.		
Edificii de cult de plan central: rotonde, edificii poligonale și polilobe	Expunerea sistematică	
	Conversația	2
	Explicația	
	analiza	materilalului
	ilustrativ	
Rotonde: (<i>Sf. Gheorghe</i> din Salonic; <i>San Stefano Rotondo</i> din Roma)		
Edificii octogonale: (<i>Sf. Serghios și Bacchos</i> din Constantinopol; <i>San Vitale</i> din Ravenna)	Expunerea sistematică	
	Conversația	2
	Explicația	
	analiza	materilalului
	ilustrativ	
Baptisteriile: Arhitectura baptisteriilor creștine. Iconografia decorurilor în mozaic.	Expunerea sistematică	
	Conversația	2
	Explicația	
	analiza	materilalului
	ilustrativ	
Influența arhitecturii bizantine asupra artei constructive islamice. Cupola de pe stâncă (<i>Kubbet-el-Sachra</i>)	Expunerea sistematică	
	Conversația	2
	Explicația	
	analiza	materilalului
	ilustrativ	
Total ore curs		28
8.2. Seminar (unități de învățare)	Metode de predare	Nr. de ore
S1. Arheologia și Istoria artei medievale - domenii, metode, probleme.	conversația dezbaterea	1
S2. Monumente și opere artistice paleocreștine descoperite pe teritoriul României.	conversația dezbaterea	1

S3. Muzeul <i>Pio Cristiano</i> din Cetatea Vaticanului	conversația dezbateră	1
S4. Nicolae Iorga și veche artă religioasă românească.	conversația dezbateră	1
S5. André Grabar și cercetarea iconografiei bizantine.	conversația dezbateră	1
S6. Gabriel Millet și cercetarea iconografiei bizantine.	conversația dezbateră	1
S7. Suzy Dufrenne și cercetarea iconografiei bizantine.	conversația dezbateră	1
S8. Ioan D. Ștefănescu, istoric al artei bisericești.	conversația dezbateră	1
S9. Studiul tehnicilor artistice: <i>fresca, mozaicul, encaustica, tempera.</i>	conversația dezbateră	1
S10. Arta monumentală și artele somptuare.	conversația dezbateră	1
S11. Sculptura ornamentală în piatră, metal și lemn.	conversația dezbateră	1
S12. Orfevrăria liturgică bizantină și românească.	conversația dezbateră	1
S13. Broderiile de stil bizantin din tezaurele mănăstirilor moldovenești și muntene.	conversația dezbateră	1
S14. Caligrafia.	conversația dezbateră	1
Total ore seminar		14
Bibliografie		
<ul style="list-style-type: none"> • Barnea I., Iliescu O., <i>Constantin cel Mare</i>, București, 1982. • Frédérick TRISTAN, <i>Primele imagini creștine. De la simbol la icoană, secolele II-VI</i>, Ed. Meridiane, București, 2002 • André GRABAR, <i>Les voies de la création en iconographie chrétienne</i>, Paris, 1979. • Hans BELTING, <i>Likeness and Presence. A History of the Image before the Era of Art</i>, Translated by Edmund Jephcott, The University of Chicago Press, Chicago and London, 1996. • Fabrizio MANCINELLI, <i>Guide to the Catacombs of Rome</i>, introduction by Umberto m. Fasola, Edit. Scala, Florence. 		

- I. D. ȘTEFANESCU, *Iconografia artei bizantine și a picturii medieval românești*, Meridiane, București, 1973.
- Charles DELVOYE, *Arta bizantină*, 2 vol., Editura Meridiane, București, 1976.
- Viktor N. LAZAREV, *Istoria picturii bizantine*, 3 vol., Editura Meridiane, București, 1980.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatorilor reprezentativi din domeniul aferent programului

-

10. Evaluare

Tip de activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Volumul și corectitudinea cunoștințelor	Lucrare scrisă	40
	Ricoșirea științifică a limbajului	Lucrare scrisă	20
	Organizarea conținutului	Lucrare scrisă	15
10.5 Seminar/laborator	Intocmirea și susținerea unui referat, a unei aplicații	Verificare orală	15
	Participare activă la seminarii	Fișă de evaluare seminar	10
10.6 Standard minim de performanță			
<ul style="list-style-type: none"> • 50% rezultat din suma ponderată conform pct.10.3. 			

* Fișa disciplinei cuprinde componente adaptate persoanelor cu dizabilități, în funcție de tipul și gradul acestora.

Data completării 20.09.2017

Semnătura titularului de curs/seminar

J. Albrandy

Data avizării în Departament

Semnătura Directorului de Departament

P. Brașu

29.09.2020